

911 31 JOEGOSLAVIË

MINISTERIE VAN DEFENSIE
Militaire Inlichtingendienst

Postbus 20701
2500 ES Den-Haag
Telefoon 070 - 3 18 81 88
Telefax 070 - 3 18 79 51

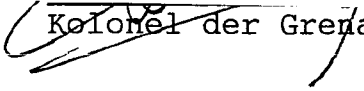
Aan:
Zie Verzendlijst

Uw brief	Uw kenmerk	Ons nummer	Datum
		DIS/93/095/0025	08 januari 1993

Onderwerp:
Joegoslavië: recente ontwikkelingen
(nr 02/93)

1. Hierbij doe ik U toekomen een notitie over de recente ontwikkelingen in de voormalige Joegoslavische Federatie.
2. Zonder bijlage is deze brief ongerubriceerd

Hoofd Militaire Inlichtingendienst
voor deze
Het Hoofd Stafafdeling Inlichtingen

Kolonel der Grenadiers

Bijlagen	Bezoekadres	Doorkiesnummer
één	Kalvermarkt 28	070 - 3 18 6634
	Den-Haag	

Verzoeken bij beantwoording datum, nummer en onderwerp te vermelden.

Verzendlijst behorende bij brief MID nr. DIS/93/095/0025
d.d. 08 januari 1993

Aan:

Coördinator Verenigde Inlichtingendiensten Nederland

(Secretaris Generaal Ministerie Algemene Zaken)

Hoofd Binnenlands Veiligheidsdienst

Ministerie van Buitenlandse Zaken

t.a.v. AMAD

ONTWIKKELINGEN IN DE VOORMALIGE JOEGOSLAVISCHE FEDERATIE

02/93

(Afgesloten 081000 JAN 1993)

Bosnië-Herzegovina

De bevelhebber van de Bosnisch-Servische eenheden, (de voormalige JNA-)generaal Mladic, heeft tijdens een recente persconferentie gesteld dat hij de bereidheid en de middelen bezit om landen die steun zouden verlenen aan een internationale militaire interventie in Bosnië-Herzegovina te straffen. Hij werkte deze opmerking niet verder uit, maar het ligt voor de hand dat hij met name doelde op landen als Hongarije en Italië, die mogelijk logistieke steun aan een dergelijke interventie zouden verlenen. Het is vooralsnog uitermate onwaarschijnlijk dat Mladic dergelijke dreigingen zou uitvoeren. Overigens is het opmerkelijk dat de betreffende bijeenkomst plaatsvond in Belgrado. Hoewel Mladic stelde redenen te hebben om te klagen over het gebrek aan militaire steun vanuit "Joegoslavië", lijkt zijn aanwezigheid in de Servische hoofdstad -in gezelschap van de politieke leider van de Bosnische Serviërs, Karadzic- toch te wijzen op politieke steun van Servische zijde.

De Bosnische president Izetbegovic heeft ingestemd met enkele elementen van het tijdens de onderhandelingen in Genève door de internationale bemiddelaars Vance en Owen gepresenteerde ontwerp voor een politieke oplossing van de tegenstellingen in Bosnië-Herzegovina. Zo zei hij het idee om van Sarajevo een "open stad" te maken, ondersteunde. Ook stelde hij in beginsel in te stemmen met de vorming van autonome provincies in de republiek, al onderstreepte hij dat de door Vance en Owen voorgestelde grenzen voor die provincies onaanvaardbaar waren. Izetbegovic wees er in dat kader op dat er in de voorstellen van Vance en Owen voor de Moslims een onevenredig klein deel van Bosnië over zou blijven. Bovendien maakt hij er bezwaar tegen dat de door Vance en Owen voorgestelde grenzen deels overeenkomen met de huidige fronten, waardoor de beoogde provincies feitelijk langs etnische scheidslijnen bepaald worden. Dit zou volgens Izetbegovic de resultaten van de door Serviërs uitgevoerde etnische zuiveringen legitimeren en bestendigen. Daarom stelde hij de vorming voor van een kleiner aantal provincies op andere dan etnische basis.

Zoals reeds eerder gemeld hebben de Moslims, die vasthouden aan het behoud van een gecentraliseerde eenheidsstaat en zich in ieder geval verzetten tegen de instelling van kantons langs etnische lijnen, er weinig belang bij om in te stemmen met de voorstellen van de beide bemiddelaars. Het lijkt meer in hun belang de strijd vooralsnog voort te zetten in de hoop dat op korte termijn een buitenlandse militaire interventie zal plaatsvinden. Dat Izetbegovic toch instemt met elementen uit het plan, houdt vermoedelijk verband met zijn wens de internationale politieke steun voor de Moslims niet te verliezen. Daarbij hoopt hij waarschijnlijk de verantwoordelijkheid voor het mislukken van de vredesonderhandelingen aan Servische zijde te leggen.

Zoals bekend heeft de Bosnisch-Servische leider Karadzic tot op heden vastgehouden aan de onafhankelijkheid van de Servische gebieden in Bosnië-Herzegovina, ondanks het feit dat Vance en Owen duidelijk hebben gemaakt dat deze onvereenigbaar is met hun voorstellen. Er zijn geen aanwijzingen dat de Bosnische Serviërs bereid zijn vóór 10 januari, als de besprekingen in Genève zullen worden hervat, hun standpunt aan te passen. Besprekingen van Vance en Owen met de Servische

president Milosevic, in de hoop dat deze zijn invloed ten gunste van het vredesplan wil aanwenden bij Karadzic, hebben op het oog geen resultaat opgeleverd. Opmerkelijk is evenwel dat Milosevic, die op 2 januari niet in Genève was, wél door Vance en Owen is uitgenodigd om de voor 10 januari uitgeschreven onderhandelingsronde bij te wonen. Er zijn aanwijzingen dat hij deze uitnodiging wil aanvaarden.

De Turkse minister van Buitenlandse Zaken heeft aangekondigd dat hij tijdens een top van Islamitische landen de komende week zal pleiten voor een olie-boycot tegen westerse landen om deze te dwingen tot een militaire interventie in Bosnië-Herzegovina. Zoals bekend dringt Turkije reeds geruime tijd aan op een dergelijke interventie. De Organisatie van Islamitische Staten heeft tijdens haar meest recente top in december 1992 reeds gezinspeeld op eigen initiatieven ten gunste van de Bosnische Moslims, tenzij de westerse vredesinspanningen medio deze maand concrete resultaten zouden hebben opgeleverd. Gezien het NAVO-lidmaatschap van Turkije is deze oproep enigszins opmerkelijk.

Servië/Montenegro

Ondanks de recente algemene verkiezingen in "Joegoslavië", die zoals bekend winst hebben opgeleverd voor de socialisten en nationalistten, evenals voor Milosevic persoonlijk, lijkt er nog altijd sprake van onenigheid tussen de conservatieven en een meer hervormingsgezinde stroming. Het (informele) leiderschap van laatstgenoemde stroming lijkt te zijn overgegaan van (demissionair) federaal premier Panic naar president Cosic. Het (pro-)Servische persbureau TanJug meldde onlangs dat Panic op korte termijn zal worden benoemd tot "reizend ambassadeur voor de vrede". In het kader van die functie zal Panic door Cosic met name worden belast met pogingen een buitenlandse militaire interventie in Bosnië-Herzegovina te voorkomen. Het is onzeker welke concrete taken Panic daartoe zal moeten uitvoeren.

Cosic heeft de afgelopen dagen enkele opmerkelijke uitspraken gedaan. Zo onderschreef hij het plan om van Sarajevo een open stad te maken. Hiermee richt hij zich impliciet tegen de Bosnische Serviërs, die de afgelopen maanden Sarajevo voortdurend hebben belegerd. Ook heeft Cosic in een recente rede voor de "Joegoslavische" televisie gewaarschuwd dat de Bosnische Serviërs moeten "capitulieren", omdat anders een tegen hen gerichte westerse interventie denkbaar is. Volgens Cosic zouden dan ook aanvallen tegen "Joegoslavië" zelf tot de mogelijkheden behoren. Met deze uitlatingen onderstreept Cosic eens te meer dat hij bereid is tot concessies om de rust in het voormalige Joegoslavië te herstellen. Zoals bekend was hij een van de belangrijkste initiatiefnemers voor de terugtrekking van de "Joegoslavische" strijdkrachten van de Kroatische landtong Prevlaka, die een aanzienlijke strategische concessie inhield, maar waardoor een mogelijk militair treffen met Kroatië in oktober 1992 werd voorkomen.

Overigens lijkt Cosic te strijden voor een verloren zaak. Zoals gesteld is de parlementaire machtsbasis van de conservatieven in de recente verkiezingen aanzienlijk versterkt. Het is derhalve zeker niet uitgesloten dat het nieuwe parlement, wanneer het op korte termijn in de nieuwe samenstelling bijeenkomt, zal besluiten Cosic, ondanks zijn onmiskenbare populariteit onder de bevolking, te vervangen door een meer conservatieve functionaris. Ook Cosic zelf heeft reeds aangegeven in de huidige omstandigheden niet in aanmerking te willen komen voor een nieuwe ambtstermijn.

De CGS van de JNA, Panic, heeft verklaard dat de "Joegoslavische" strijdkrachten een adequate sterke en paraatheid bezit om de vrijheid en onafhankelijkheid van het land te verdedigen. In dat kader benadrukte hij dat de president van "Joegoslavië" (Cosic) de bevoegdheid heeft om het leger buiten de grenzen van

het land in te zetten. Met name stelde Panic dat "Joegoslavië" niet zou toelaten dat de Serviërs in Bosnië en Kroatië zouden worden uitgemoord. Hoewel deze uitspraken met name politiek-propagandistische doelen dienen, onderstrepen zij eens te meer de mogelijkheid dat "Joegoslavië", dat nog steeds over een relatief omvangrijke krijgsmacht beschikt, in de nabije toekomst opnieuw bij de strijd in een van de buurrepublieken betrokken raakt.

In dit verband is vermeldenswaard dat de Generale Staf van de JNA volgens een persbericht de afgelopen dagen een aantal "belangrijke beslissingen met betrekking tot 's lands verdediging" heeft genomen. Deze zouden volgens de verklaring betrekking hebben op de onmiddellijke omgeving van het land, maar ook een groter gebied bestrijken. Er zijn aanwijzingen dat de Generale Staf plannen maakt voor een reactie op de mogelijke opleving van de strijd in Kroatië. Volgens nog onbevestigde meldingen zouden die erop neerkomen dat de JNA zelf Servische stellingen in de huidige UNPA-oost (die onmiddellijk aan Servië grenst) en het oosten van Bosnië-Herzegovina zou innemen, waarna de aldus vrijgemaakte eenheden (met inbegrip van in die gebieden achtergebleven voormalige JNA-leden) zouden worden overgebracht naar strijdgebieden in west-Bosnië en Kroatië, met name UNPA-zuid. Overigens betreft het hier echter vermoedelijk één optie, waarvan allerm minst zeker is dat deze ook uitgevoerd zal worden.

Volgens de Montenegrijnse premier Djukanovic heeft het Servische ministerie van Voedselvoorziening vorige maand verhinderd dat voorraden uit federale reserves zouden worden geleverd aan Montenegro. Hij wees erop dat dergelijk eigenmachtig Servisch handelen vaker voorkomt en dat dit ondermijnen van de federatie voor zijn republiek onaanvaardbaar is. Zijn uitspraken wijzen erop dat er in Montenegro nog steeds onvrede heerst met de dominante positie van Servië in de federatie. Vermoedelijk zullen, mede als gevolg van de internationale sancties, ook in de toekomst dergelijke voorvallen plaatsvinden, die de betrekkingen tussen beide republieken nadelig zullen beïnvloeden.

Kosovo

De premier van de -door Servië onderdrukte- Albanese meerderheid in de voormalige autonome provincie Kosovo, Bukoshi, heeft de VN opgeroepen onmiddellijk een aanzienlijke vredesmacht in de provincie te stationeren teneinde een volgens hem op handen zijnde provocatie van geweld door Servische ordetroepen te voorkomen. In dit kader onderstreepte Bukoshi dat een escalatie van geweld in Kosovo kan leiden tot een militair conflict waarbij ook Albanië, Macedonië, Griekenland en Turkije betrokken kunnen raken. Volgens Bukoshi zou de Servische militaire aanwezigheid in Kosovo de afgelopen weken aanzienlijk zijn versterkt. Hiervoor zijn geen aanwijzingen, maar er zijn in en rond Kosovo voldoende Servische troepen om een eventuele gewapende Albanese opstand in Kosovo met geweld te kunnen onderdrukken. Het is echter onwaarschijnlijk dat het Servische bewind, gezien de te verwachten internationale consequenties, daadwerkelijk op korte termijn een dergelijke escalatie zal willen provoceren. Ook de Albanese meerderheid heeft tot op heden een opmerkelijke terughoudendheid betoond. Anderzijds is de situatie in de provincie dermate gespannen, dat een kleinschalig incident zo'n escalatie tot gevolg kan hebben.

Conclusie/voorzicht

De Bosnische Moslims wijzen belangrijke elementen van het door de VN en de EG voorgestelde vredesplan voor Bosnië-Herzegovina af, maar zij proberen de verantwoordelijkheid voor het mislukken van het vredesoverleg met name aan Servische zijde te leggen. Er zijn nog geen aanwijzingen dat de Serviërs hun verzet tegen het ontwerp zullen willen opgeven. Tegen deze achtergrond is het zeer waarschijnlijk dat de huidige bemiddelingspoging zal mislukken. De Moslims blijven streven naar verdergaande buitenlandse militaire betrokkenheid bij het

conflict in de republiek. De kans daarop zal na het mislukken van de onderhandelingen groter worden.

In "Joegoslavië" blijft sprake van een conflict tussen hervormingsgezinden en conservatieven, al is het waarschijnlijk dat eerstgenoemden nog slechts een achterhoedegevecht voeren en dat hun invloed de komende weken verder zal afnemen. Er zijn indicaties dat "Joegoslavische" politieke en militaire kringen rekening houden met een hernieuwde militaire betrokkenheid bij gevechten in Kroatië en Bosnië-Herzegovina.

Het is niet waarschijnlijk dat het Servische bewind beoogt op korte termijn een gewapende Albanese opstand te provoceren. De situatie in de provincie is echter dermate gespannen, dat een escalatie van geweld niet is uit te sluiten.